

Materials per a l'ensenyament

LA LITERATURA ALS IES: UNA REALITAT O UNA FICCIÓ?

Josefina JORDÁN ESTEBAN, Antonio PAVÓN CARUDA, Joana SÁNCHEZ SALINAS i Pep SEMPÈRE VELASCO són mestres i membres del Col·lectiu de Literatura Infantil i Juvenil Escola d'Estiu d'Elx

ANÀLISI DEL CONTEXT: ALGUNES DADES QUE INTERESSA CONÈIXER

Abans d'entrar en el contingut específic objecte del nostre article —llibres, lectura, lectors i lectores— volem començar aportant algunes dades contextuals sobre el fet de la lectura al nostre Estat.

És molt cert que la situació de la lectura en els nostres joves presenta un perfil inquietant. Si pretenem analitzar els diversos factors que intervenen en aquest fet, cal remetre'ns a uns anys enrere.

És a partir dels anys setanta, amb la Llei general d'educació bàsica, quan s'aconsegueix l'escolarització de la totalitat de la població infantil i juvenil i, per tant, es creen les bases perquè les noves generacions puguin gaudir d'una relació estable amb els llibres i la lectura. Aquesta dada adquireix un sentit més contundent si es té en compte que d'altres països europeus havien resolt aquesta qüestió feia dècades.

Ja en l'actualitat, és molt significativa la comparació entre les partides pressupostàries que es destinen, en diferents països, a aspectes com la renovació dels fons de les biblioteques públiques i que fan paleses les prioritats de les diferents administracions públiques europees. Mentre que, anualment, a Alemanya s'inverteixen 78 milions d'euros, a França, 114 milions d'euros, o al Regne Unit, 216 milions d'euros, Espanya no arriba als 18 milions d'euros.

S'han publicat recentment algunes xifres altament expressives: el Regne Unit va emprar, l'any passat, 120 milions d'euros a la consolidació

del seu Pla Lector, i França supera aquesta quantitat. Mentrestant, a l'Estat espanyol s'ha anunciat la posada en marxa d'un pla nacional de lectura, amb un pressupost assignat de 60 milions d'euros per a quatre anys. És evident que l'Administració no està gens sensibilitzada pel que fa a la millora de l'ensenyament públic; ban al contrari, hi eludeix, fins i tot, les seues responsabilitats.

Per a il·lustrar els temps actuals, citarem Antonio Basanta Reyes, director general de la Fundació Germán Sánchez Rui Pérez, qui, en el seu article «El derecho a leer», fa referència a la «Encuesta de Hábito Lector», realitzada en el curs 99/00 per la Fundació Bertelsmann, entre més de 2.000 alumnes d'educació primària i secundària de tot l'Estat espanyol.

Algunes de les conclusions d'aquesta enquesta (com ara, que més del 70% de l'alumnat entrevistat manifesta que els agradaria tenir més temps en classe per a llegir o que no participa en l'elecció de les lectures recomanades o que quasi mai parla en classe dels llibres que llegeixen) poden aportar-nos algunes claus d'actuació en la nostra pràctica docent, encaminades a perfilar estratègies d'acostament a la lectura .

DOCÈNCIA I LITERATURA: REFLEXIONS A LA RECERCA D'ALGUNES ESTRATÈGIES

En el terreny de la pràctica docent als centres educatius, el panorama no és molt més optimista. Recordant la nostra pròpia experiència com alumnes, sempre hem cregut que l'ensenyament de la literatura pel qual nosaltres passàrem estava pensat per a allunyar-nos de la lectura, del contacte amb els llibres, per analfabetitzar-nos. A hores d'ara no s'hi veuen grans canvis. Salvant alguna excepció esperançadora, la realitat ens diu que la lectura encara és subsidiària de la història de la literatura, que l'única relació amb el llibre és d'obligació, que després de la lectura s'han de fer activitats que repercutiran en la nota de l'assignatura i que mai s'hi té en compte la diversitat de competències lectores o la diferència de capacitats.

I, tanmateix, des de fa massa anys, res es mou, especialment en els centres de secundària. Assistim a una cerimònia de confusió, frustració i desesperança.

I, a més a més, les queixes:

- ✓ abans es llegia més.
- ✓ la televisió i els videojocs són els nostres enemics.
- ✓ si no saben llegir, és impossible que els agrade.
- ✓ les famílies no col·laboren.
- ✓ avui ningú valora l'ensenyament, estem a soles.
- ✓ etc.

Mai han sigut bons temps per a la lectura ni per a la literatura, sempre ha llegit una minoria, en la història remota i en la història recent. Qui conega una bona notícia sobre la lectura que alce la mà.

Per tot això, cal reflexionar sobre el que fem. Quan els ensenyants proposem una activitat a l'alumnat, seria convenient que, prèviament, ens haguérem preguntat què pretenem, què perseguim, quan utilitzem el temps, l'espai, els materials... d'aquesta manera concreta. Preguntem-nos, aleshores, amb quina finalitat fem llegir llibres amb activitats posteriors i per a què proposem la lectura dels clàssics o obliguem a estudiar la història de la literatura. Preguntem-nos per què cada dia hi ha més llibres amb activitats posteriors pensant en els/les docents. Preguntem-nos què passaria si nosaltres (adults) llegíem aquests llibres i férem després les activitats obligatòriament. És possible que només llegíem quan fóra *o-bli-ga-to-ri*, és a dir, *ne-ces-sa-ri*.

Si el nostre objectiu és fer lectors i lectores i facilitar el contacte entre els llibres i el nostre alumnat, amb aquesta manera d'actuar fem ben poc per afavorir-ho. Potser, hauríem de canviar les nostres propostes i els nostres plantejaments. Alguna cosa s'hi deu poder fer. Alguna cosa.

No tenim receptes màgiques. No hi ha cap estratègia, tècnica, activitat, etc. que puguem qualificar d'infal·libre, sols podem aspirar a crear les millors condicions perquè els trobaments entre llibres i persones siguin més fàcils; no és molt, ni és poc.

Per encetar la tasca us suggerim:

1. Repensar el concepte de lectura

Les opinions d'alguns autors i autores i teòrics de la literatura que especifiquem a continuació ens han ajudat a concretar de què parlem quan anomenem lectura:

¿Qué es un libro? Un objeto rectangular, una caja practicable, una sucesión de signos monótonamente ordenados. El libro es sólo el pentagrama del aria que ha de cantar el lector. En el libro no hay nada. Todo lo pongo yo. Leer es crear. Lo activo, lo creativo es leer, no escribir. De esos signos, de esa tipografía hormigueante y seca, mi imaginación levanta un mundo, un bosque, una idea, y continuamente salen volando pájaros de entre las páginas del libro.¹

María Zambrano respon així quan reflecteix la seua experiència en les Missions Pedagògiques de la II República:

Los maestros me preguntaron qué hacer para entusiasmar a los niños con los libros. Yo sólo supe decirles que leyese los libros, los maestros... leer, seguir leyendo hasta que el ensueño se apodere de todos, niños y maestros.

La crítica literària Felicidad Orquín, en el seu article «El lector como explorador» publicat en el número 63 de la revista CLIJ, expressa la seua idea d'aquesta manera:

¹ Francisco UMBRAL, *Mortal y rosa*, Cátedra/Destino, Madrid, 1995, p. 242.

La educación lectora comienza en los primeros años y no concluye nunca porque es una educación de la sensibilidad, más allá de la comprensión del texto.²

En efecte, l'escola ensenya una lectura funcional, però cal que la nostra pràctica pose l'accent en el desenvolupament de la sensibilitat. Si, a més a més, s'afegeix que el bon lector desenvolupa contínuament la seua capacitat de reflexió i de gaudiment estètic, resulta raonable sospitar que la lectura no pot incloure's en la pràctica docent com una àrea curricular més, ni en l'àmbit utilitarista d'objectius i continguts.

La lectura és un territori d'emocions. Des de la paraula escrita s'apela al més profund de nosaltres. Les pàgines d'un llibre són una porta que s'obri per convidar-nos a entrar en un espai on ens retrobarem, on, en definitiva, redescobrirem la nostra existència i la dels altres.

Aleshores, com podem definir la lectura literària que nosaltres defensem? Felicidad Orquín, en l'article anteriorment citat, aborda la qüestió així:

La lectura literaria no tiene un significado unívoco. Se produce un camino de doble dirección: su significado reside en la acción recíproca autor-lector. La obra es acabada definitivamente por el lector que reelabora el sentido del texto.³

2. Posar-los en contacte amb els bons llibres

Podríem començar aquest apartat recordant el que deia Pedro Salinas allà pel 1948:

No hay más tratamiento serio y radical que la restauración del aprendizaje del bien leer en la escuela. El cual se logra, no por misteriosas y complicadas reglas técnicas, sino poniendo al escolar en contacto con los mejores profesores de lectura: los buenos libros.⁴

Voldríem aclarir que per *bons llibres* entenem els millors per al nostre alumnat. Amb possibilitats de ser llegits, amb capacitat d'engrescar, amb el verí que cal per a portar-nos a d'altres.

Que els llibres formen part de la vida d'una persona és un camí molt llarg, molt lent, molt emocionant. Podem comparar-ho amb una escala que es puja graó a graó; no podem oferir textos de dificultat excessiva per al moment lector en què es troba el receptor. Els primers llibres no poden ser els clàssics o, si ho són, ho seran segons les aportacions d'Italo Calvino, Antonio Menchén i Benjamín Prado:

Que obrin portes i t'inviten a llegir altres llibres. Que no s'acaben mai i que et continuen emocionant durant molts anys després. Que no et són indiferents i t'ajuden a definir-te a tu mateix: qui som i on hem arribat.⁵

² Felicidad ORQUÍN, «El lector como explorador», *CLIJ*, 63, 1994, p. 46-50

³ *Ibidem*.

⁴ Pedro SALINAS, *El defensor*, Alianza 3, Madrid, 1983.

⁵ Italo CALVINO, *Si una nit d'hivern un viatger*, Edicions 62, Barcelona, 1987.

⁶ Antonio MARTINEZ MENCHÉN, «Rasgos éticos de la literatura para niños y jóvenes», *Memorias XIII Jornadas de Animación a la Lectura*, Arenas de San Pedro, 1999, p. 55-66 (adaptació).

Llibres antics o moderns que tenen un gran valor literari.⁶

Que parlen de temes que ens afecten tant si tenim 14 com 40 anys:
amor, amistat, lleialtat...⁷

Diu Ray Bradbury per a il·lustrar de quins llibres parlem:

Julio Verne fou el meu pare.

Wells el meu oncle savi.

Poe, el meu cosí amb ales de ratpenat que guardàvem a les golfes

Flash Gordon i Buck Rogers foren els meus germans i amics.

Aquesta és la meua nissaga.

Afegint que molt probablement Mary Shelley, l'autora de
Frankenstein, fóra la meua mare.⁸

A continuació detallem els títols als quals fem referència:

- *Viatge al centre de la terra*, J. Verne.
- *L'home invisible*, H. Wells.
- *L'escarabat d'or*, E. Allan Poe.
- *Frankenstein*, M. Shelley.
- *Dràcula*, Bram Stoker.
- *L'illa del tresor*, R. Stevenson.
- *Les aventures de Tom Sawyer*, Mark Twain.

3. Seleccionar els llibres que oferim

És imprescindible seleccionar els llibres que oferim perquè el que ens ofereix el món editorial ve marcat, a hores d'ara, per un oportunisme, que crea diferents col·leccions per a joves lectors i lectores, que publica llibres escrits per joves, amb un criteri únic: la quantitat. La conseqüència és l'excés de publicacions (s'edita molt més del que mereix ser editat), la banalitat, la mediocritat, quan no, l'ofensa palesa a la intel·ligència del lector i la formació d'un lector dèbil i poc competent.

A partir d'aquesta situació, es veu necessària la selecció, que, sense cap dubte, no entenem com a censura. No es prohibeixen temes, res s'amaga, no hi ha cap parany. La selecció ha d'estar basada en criteris de qualitat literària, de varietat i d'adaptació al nivell lector del nostre alumnat. La quantitat és de segon ordre, i de vegades molesta, més de 40 o 50 llibres en una aula fan més mal que bé. Amb la selecció, oferirem llibres amb complexitat i ambigüïtat, com diu Milan Kundera: «l'esperit de la novel·la és l'esperit de la complexitat». Aquests llibres han de defensar valors i, per tant, exigirem que siguin solidaris, no sexistes, que compensen i facen comprendre les carències, que ajuden al creixement personal, que integren diferències, que potencien l'autonomia, que en cap cas transmeten missatges discriminadors i que donen alternatives transformadores sobre els temes que plantegen.

⁷ Benjamín PRADO, «Cuando los jóvenes autores escriben para los adolescentes de hoy», en *Memorias XIII Jornadas de Animación a la lectura*, Arenas de San Pedro, 1999, p. 37-39 (adaptació).

⁸ Emilio PASCUAL, «Elogio del libro», en *Memorias XIII Jornadas de Animación a la lectura*, Arenas de San Pedro, 1999, p. 13-26 (adaptació).

4. Dedicar un espai i un temps de l'horari escolar a llegir a l'aula, per a propiciar el trobament entre llibres i lectors/es

Els llibres seleccionats han d'estar situats a l'aula, permanentment, i ocupar un espai reservat exclusivament a la literatura. Altres textos haurien de localitzar-se en altres espais.

Distingim entre literatura i informació; perquè, en paraules de Fernando Savater:

La información tiene su recompensa en el instante en que es nueva. La narración es otra cosa; no se derrocha. Guarda su fuerza recatadamente y durante largo tiempo se mantiene capaz de desarrollo.

Perquè només la literatura permet experiències que ajudaran al desenvolupament d'hàbits lectors. A més a més, cal dedicar un temps del nostre horari escolar a llegir a l'aula sense cap obligació, i permetre que l'alumnat pugui agafar el llibre que vulgui de la variada oferta de la qual s'ha de disposar.

5. No obligar a llegir: «el verb llegir no suporta l'imperatiu»⁹

Els intents de control sobre les lectures realitzades estan orientats a l'entreteniment de l'alumnat. Cal fugir del paper policíac, de control, de fiscalització per part del professorat que vol *comprovar* que realment s'ha realitzat una lectura. Ben al contrari, cal oferir un model de lector adult, que durant un temps llegeix a l'aula el seu llibre, en silenci, com un més, que els llegeix en veu alta, que narra mites, llegendes, contes, que permet dedicar temps a comentar el que s'ha llegit, a recomanar lectures, a valorar llibres... com ho fem els adults.

Perquè la literatura no s'ensenyi, en els millors dels casos, si ens trobem amb professorat amb hàbits de lectura (que no són tan freqüents), podem contagiar-la, «la lectura és una malaltia de transmissió textual».¹⁰ Per molt que ens entestem els descobriments són individuals i es produeixen sempre en contacte amb l'objecte de l'art: el llibre, la pel·lícula, la música... No podem pretendre cobrir processos en nom d'altres.

6. No demanar treballs posteriors

Les activitats posteriors, els resums, els comentaris de text... maten les sensacions, les experiències, els descobriments que s'hagen pogut produir durant la lectura. Si algun dia el nostre alumnat dedica part de la seua vida d'adult a llegir llibres no serà *gràcies a* aquestes activitats, sinó *malgrat* les tasques que els hem ordenat.

Diu Marcel Proust:

Mientras la lectura sea para nosotros la iniciadora cuyas llaves mágicas nos abre en nuestro interior la puerta de estancias a las

⁹ Daniel PENNAC, *Com una novel·la*, Empúries, Barcelona, 1993.

¹⁰ D. PENNAC, *op. cit.*

que no hubiéramos sabido llegar solos, su papel en nuestra vida es saludable.¹¹

Hem de convidar a llegir perquè sí, perquè creiem en el que fem, perquè estem convençuts que no estem *perdent el temps*. Cada llibre és un regal, un maó que conforma lectors/es.

7. Possibilitar el préstec dels llibres de l'aula i del centre

És imprescindible, també, afavorir els préstecs per a portar els llibres fora de les aules, a espais més íntims, més personals, i evitar la possible associació escola-llibre, com a única possibilitat de trobament amb la literatura.

8. Respectar els drets dels lectors i lectores

Sembla que els futurs lectors només tinguen obligacions a les aules; segons Daniel Pennac, han de tenir, sobretot, drets:

- ✓ Dret a no llegir.
- ✓ Dret a saltar-se les pàgines.
- ✓ Dret a no acabar un llibre.
- ✓ Dret a rellegir.
- ✓ Dret a llegir qualsevol cosa.
- ✓ Dret a la satisfacció immediata i exclusiva de les sensacions.
- ✓ Dret a llegir en qualsevol lloc.
- ✓ Dret a fullejar.
- ✓ Dret a llegir en veu alta.
- ✓ Dret a callar.

9. Tenir consciència del paper de la família i dels ensenyants en l'educació literària

Totes les persones que estem en relació amb els xics i xiques a la família i a les escoles i instituts som coresponsables en la tasca d'acostar-los als llibres.

Família

Una família alfabetitzada (que es relaciona quotidianament amb la lectura) manifesta actituds més positives envers els llibres, coneix millor allò sobre el que vol incidir i té més possibilitats de transmetre hàbits lectors als seus fills i filles.

L'equip Peonza, un grup de mestres de Cantàbria, ha elaborat el següent decàleg de la família compromesa amb la literatura:

- Una família compromesa amb la literatura és la que anima a llegir fins i tot abans que els seus fills i filles sàpiguin llegir. Deixen que els xiquets i xiquetes fullegen, investiguen, es recreen mirant les il·lustracions..., és una manera estupenda de començar a estimar la lectura.

¹¹ Marcel PROUST, *Sobre la lectura*, Pre-textos, València, 1996.

- És la que conta contes als fills i filles, els recita petites rimes, els ompli l'òïda de musicalitat i bellesa.
- És aquella que mai força a llegir.
- És una família que selecciona molt bé els llibres dels seus fills (fins a una determinada edat), i valora el fet que les bones il·lustracions ajuden a formar el seu gust per l'art i per les coses belles.
- És aquella que dóna exemple de lectura a diari.
- És aquella que comparteix les lectures dels seus fills i filles i junts les comenten.
- Una família compromesa amb la literatura procura conèixer els gustos dels seus fills i filles i els respecta sempre que els és possible.
- És una família que acudeix amb els seus fills i filles als llocs on estan els llibres –llibries i biblioteques– i els anima a fer-se socis d'alguna biblioteca o bibliobús.
- És aquella família que fomenta el gust i la cura per la biblioteca personal de la seua filla o fill, i que disposa per a tal efecte d'un espai adient.
- Una família compromesa amb la literatura considera que la compra d'un llibre no és quelcom excepcional amb motiu d'una celebració, encara que en aquestes ocasions el llibre ha d'estar present com a regal, sinó que el considera part de les despeses de la seua educació.

Ensenyants

Us convidem ara a elaborar el decàleg de l'ensenyant, encara per fer. Us suggerim com a començament les possibilitats següents:

- Només pot aspirar a transmetre emocions, sensibilitat, passions... per la lectura, qui llegeix els llibres que ofereix.
- Els llibres que es facen arribar han de ser el resultat d'un procés de selecció en què els criteris hauran sigut la qualitat literària i els valors ètics d'una societat democràtica.
- Pel que fa a la dificultat que plantegen les lectures, haurem de tenir en compte la competència que en el moment en concret tinga cada persona que serà receptora de l'oferta que proposem, per la qual cosa, aquesta ha de ser variada en temes i en complexitat.
- Etc.

ASPECTES QUE CAL RE-CORDAR (TORNAR A PASSAR PEL COR)

Recuperant part del que abans s'ha esmentat, us suggerim estratègies per a dur a terme amb el vostre alumnat:

- Seleccionem els llibres que oferirem basant-nos en criteris de qualitat literària i d'adaptació al nivell del nostre alumnat.

- Dediquem temps de l'horari escolar a llegir a l'aula els llibres que formen part de la nostra biblioteca d'aula i que diàriament hi són presents a la classe.
- No demanem treballs posteriors que *maten* les emocions, sentiments, reflexions... que la lectura haja pogut provocar.
- Possibilitem el préstec dels llibres de l'aula i del centre.
- Llegim-los en veu alta.
- Narrem mites, llegendes, contes...
- Dediquem temps a comentar el que s'ha llegit, a recomanar lectures, valorar llibres...
- Donem exemple de lectura llegint com ells i elles.

Per finalitzar aquest article, podeu consultar una bibliografia recomanada, classificada per edats, que, amb totes les limitacions i carències pròpies d'un document d'aquestes característiques, pot servir d'eina per a formar biblioteques, seleccionar llibres o animar-nos a llegir els textos que podem oferir.

LLIBRES QUE RECOMANEM

<i>Autor</i>	<i>Títol</i>	<i>Editorial</i>	<i>Edat</i>
Alcántara, Ricardo	<i>Pirata valent, el</i>	S.M. Cruïlla	04-05
Carballeira, Paula	<i>El Mateu</i>	Kalandraka	04-05
Giménez, Llorenç	<i>Les endevinalles d'en Llorenç</i>	Tàndem	04-05
Holzwarth, Werner	<i>La talpeta que volia saber qui li havia fet allò</i>	Kalandraka	04-05
Laurrela, Enric	<i>En Quim i la mosca</i>	Teide	04-05
Mets, Alan	<i>Me n'he anat</i>	Corimbo	04-05
Muller, Gerda	<i>Endevina qui fa què</i>	Corimbo	04-05
Oxenbury, Helen	<i>El visitant</i>	Joventut	04-05
Oxenbury, Helen	<i>En el cotxe</i>	Joventut	04-05
Oxenbury, Helen	<i>El primer dia d'escola</i>	Joventut	04-05
Oxenbury, Helen	<i>A casa dels avis</i>	Joventut	04-05
Oxenbury, Helen	<i>A cal metge</i>	Joventut	04-05
Oxenbury, Helen	<i>El nostre gos</i>	Joventut	04-05
Ross, Tony	<i>Doncs jo vull ser...</i>	S.M. Cruïlla	04-05
Ross, Tony	<i>L'Òscar té la culpa</i>	Destino	04-05
Sendak, Maurice	<i>Allà on viuen els monstres</i>	Kalandraka	04-05
Teulade, Pascal	<i>El més bonic de tots els regals del món</i>	Corimbo	04-05
Teulade, Pascal	<i>Perquè t'estimo</i>	Corimbo	04-05
Turk, Hanne	<i>Alex (sèrie la biblioteca de Alex)</i>	Destino	04-05
Waddell, Martin	<i>Tu i jo, petit ós</i>	Kókinos	04-05
Welsh, Renate	<i>En Martí a la banyera</i>	S.M. Cruïlla	04-05
Wishinsky, Frieda	<i>Onga Bonga</i>	Joventut	04-05
Ballesteros Rei,			
Xosé Antón	<i>El conillet blanc</i>	Kalandraka	06-07
Beer, Hans de	<i>Petit ós Bernat, què somies</i>	Lumen	06-07

<i>Autor</i>	<i>Títol</i>	<i>Editorial</i>	<i>Edat</i>
Blake, Quentin	<i>Àngel l'equilibrista</i>	L'Arca de junior	06-07
Bottner, Barbara	<i>Queta queixals</i>	S.M. Cruïlla	06-07
Cooper, Helen	<i>Sopa de Carabassa</i>	Joventut	06-07
Corentin, Philippe	<i>Xap!</i>	Corimbo	06-07
Corentin, Philippe	<i>Papa!</i>	Corimbo	06-07
Fuchshuber, Annegret	<i>Fídibus</i>	Joventut	06-07
Grejniec, Michael	<i>¿De què fa gust la lluna?</i>	Kalandraka	06-07
Heuck, Sigrid	<i>El poni, l'osset i la pomera</i>	Joventut	06-07
Ichikawa, Satomi	<i>A la recerca de tresors</i>	Corimbo	06-07
Lewis, Rob	<i>Amics</i>	Cruïlla	06-07
Lobel, Arnold	<i>Històries de ratolins</i>	Kalandraka	06-07
Marshak, Samuel	<i>El gosset ha crescut</i>	Destino	06-07
Minarik, Else		Alfaguara-	
Holmelund	<i>El petit ós</i>	Grup promotor	06-07
Reyes, Gregg	<i>Nit al zoo</i>	La Magrana	06-07
Ross, Tony	<i>Vull un gat</i>	Destino	06-07
Waddell, Martin	<i>Petit ós, no dorms?</i>	Kókinos	06-07
Wells, Rosemary	<i>La samarreta d'en Max</i>	S.M. Cruïlla	06-07
Ahlberg, Janet	<i>El carter joliu</i>	Destino	08-09
Álcántara, Ricardo	<i>Nanoris i el poble encantat</i>	La Magrana	08-09
Atxaga, Bernardo	<i>Chuck Aranberri a cal dentista</i>	La Magrana	08-09
Balzola, Asun	<i>Munia i la senyora Setsivelles</i>	Lumen	08-09
Balzola, Asun	<i>Munia i la lluna</i>	Destino	08-09
Balzola, Asun	<i>Munia i el cocoril taronja</i>	Lumen	08-09
Balzola, Asun	<i>Les sabates de la Munia</i>	Lumen	08-09
Balzola, Asun	<i>Munia i les troballes</i>	Destino	08-09
Beisner, Monika	<i>Atrapa el gat</i>	Lumen	08-09
Blake	<i>Tots plegats</i>	Destino	08-09
Blake, Quentin	<i>Atxim</i>	L'Arca de junior	08-09
Broger, Achim	<i>Bon dia, estimada balena</i>	Joventut	08-09
Bruchac, Joseph	<i>Les primeres maduixes</i>	José J. de Olañeta	08-09
Calders, Pere	<i>Raspall</i>	Hyma	08-09
Cole, Babette	<i>Tres hurres per l'Errol</i>	Destino	08-09
Cole, Babette	<i>El príncep ventafocs</i>	Destino	08-09
Cole, Babette	<i>La tarzana</i>	Destino	08-09
Cole, Babette	<i>La princesa enjogassada</i>	Destino	08-09
Conte popular anglés	<i>Un pastís rodó i bonic</i>	Barcanova	08-09
Conte popular brasiler	<i>Yaci i la seva nina</i>	Joventut	08-09
Conte popular xinés	<i>El llac de l'oca salvatge</i>	Barcanova	08-09
Corentin, Philippe	<i>La campi-qui-pugui</i>	Corimbo	08-09
Dahl, Roald	<i>Bestioles fastigoses</i>	Voramam	08-09
Dahl, Roald	<i>El fantàstic senyor Guillot</i>	La Magrana	08-09
Eco, Umberto	<i>Els tres cosmonautes</i>	Destino	08-09
Ende, Michael	<i>L'endrapasomnis</i>	Joventut	08-09
Fuschshuber, Annegret	<i>En Baldiri i el barret màgic</i>	Joventut	08-09
Gabán, Jesús	<i>El pallaso i la princesa</i>	Destino	08-09
Janosch	<i>L'homenet de les pomes</i>	Lumen	08-09
Janosch	<i>En Joanet Capdestopes i l'indi invisible</i>	S.M. Cruïlla	08-09

La literatura als IES: una realitat o una ficció?

<i>Autor</i>	<i>Títol</i>	<i>Editorial</i>	<i>Edat</i>
Jiang Hong, Chen	<i>La llegenda de l'estel</i>	Corimbo	08-09
Lastrego, Cristina	<i>La Joana al bosc</i>	Joventut	08-09
Lobe, Mira	<i>L'Ingo i el Drago</i>	S.M. Cruïlla	08-09
Lodi, Mario	<i>Cipi</i>	La Magrana	08-09
Mahy, Margaret	<i>El segrest de la bibliotecària</i>	La Magrana	08-09
Mark, Jan	<i>Trip, trap, que t'atrapo!</i>	Lumen	08-09
Marti i Pol	<i>Bon Profit</i>	Empúries	08-09
Milne, A.A.	<i>Winnie el Pu</i>	La Magrana	08-09
Moser, Erwin	<i>La granota solitària</i>	La Magrana	08-09
Muggenthaler, Eva	<i>El pastor Raiül</i>	Kalandraka	08-09
Nöstlinger, Christine	<i>Estimada iaia, la teva Susi</i>	S.M. Cruïlla	08-09
Nöstlinger, Christine	<i>Jokel, Julia i Jericho</i>	La Magrana	08-09
Nöstlinger, Christine	<i>Històries de Franz</i>	S.M. Cruïlla	08-09
Nöstlinger, Christine	<i>Estimada Susi, estimat Paul</i>	S.M. Cruïlla	08-09
Nöstlinger, Christine	<i>Lollipop</i>	Alfaguara-Grup Promotor	08-09
Paola Tomie de	<i>L'àvia de dalt i l'àvia de baix</i>	Cruïlla	08-09
Quart, Pere	<i>Bestiari</i>	La Galera	08-09
Rodari, Gianni	<i>Els nans de Mantua</i>	S.M. Cruïlla	08-09
Ross, Tony	<i>Els cadells terrícoles</i>	Destino	08-09
Shook, Barbara	<i>El cavaller poruc</i>	Destino	08-09
Solé Vendrell, Carme	<i>Llivia</i>	Hyma	08-09
Solé Vendrell, Carme	<i>La lluna d'en Joan</i>	Carme Solé Vendrell	08-09
Steig, William	<i>El lladre de debò</i>	Edicions B	08-09
Turin, Adela	<i>Rosa caramel</i>	Lumen	08-09
Uribe, M ^a de la Luz	<i>La senyoreta Amèlia</i>	Destino	08-09
Williams, Leslie	<i>Un ós nuvolós</i>	Hyma	08-09
Wölfel, Úrsula	<i>29 contes bojós</i>	S.M. Cruïlla	08-09
Afanasiev	<i>Ivan i el peix</i>	Barcanova	10-11
Alonso, Fernando	<i>Feral i les cigonyes</i>	Noguer	10-11
Anònim	<i>El fill de l'ós i altres rondalles catalanes</i>	La Magrana	10-11
Arbogast, Christine	<i>Una àvia d'ocasió</i>	La Magrana	10-11
Baum, L. Frank	<i>El màgic d'Oz</i>	La Galera	10-11
Bojunga Nunes, Lygia	<i>La corda fluixa</i>	Joventut	10-11
Bojunga Nunes, Lygia	<i>La bossa groga</i>	Joventut	10-11
Bojunga Nunes, Lygia	<i>La casa de la padrina</i>	Joventut	10-11
Caseponce, Esteve	<i>Na Lionor</i>	La Magrana	10-11
Colom, Rosa Maria	<i>La dama blanca</i>	La Magrana	10-11
Company, Mercè	<i>La reina calba</i>	S.M. Cruïlla	10-11
Conte popular provençal	<i>La princesa que no reia mai</i>	Barcanova	10-11
Conte popular tirolés	<i>Les plomes del drac</i>	Barcanova	10-11
Dahl, Roald	<i>Charlie i la fàbrica de xocolata</i>	La Magrana	10-11
Dahl, Roald	<i>Charlie i el gran ascensor de vidre</i>	La Magrana	10-11
Dahl, Roald	<i>Danny, campió del món</i>	La Magrana	10-11

<i>Autor</i>	<i>Títol</i>	<i>Editorial</i>	<i>Edat</i>
Dahl, Roald	<i>El gran amic gegant</i>	La Magrana	10-11
Dahl, Roald	<i>Els culdolla</i>	La Magrana	10-11
Dahl, Roald	<i>La meravellosa medicina d'en Jordi</i>	Empúries	10-11
Dahl, Roald	<i>En James i el Préssec gegant</i>	La Magrana	10-11
Dahl, Roald	<i>Agu Trot</i>	Empúries	10-11
Duran, Teresa	<i>El cavaller del clot de l'infern</i>	La Magrana	10-11
Durrell, Gerald	<i>El paquet parlant</i>	Grup promotor	10-11
Ende, Michael	<i>El secret de la Lena</i>	Cruïlla	10-11
Ende, Michael	<i>En Jim Botó i els tretze salvatges</i>	La Galera	10-11
Ende, Michael	<i>En Jim Botó i en Lluc el maquinista</i>	La Galera	10-11
Gogol, Nicolas V.	<i>La fira de Sorotxinzi</i>	Barcanova	10-11
Gosciny	<i>Les vacances del petit Nicolas</i>	La Galera	10-11
Gosciny	<i>El petit Nicolas</i>	La Galera	10-11
Gosciny	<i>El petit Nicolas i els companys</i>	La Galera	10-11
Gosciny	<i>Els "patis" del petit Nicolas</i>	La Galera	10-11
Gosciny	<i>El petit Nicolas i els problemes d'en Joaquim</i>	La Galera	10-11
Granel, Marc	<i>Antologia poètica</i>	Tàndem	10-11
Härtling, Peter	<i>En Ben estima l'Anna</i>	La Magrana	10-11
Joyce, James	<i>El gat i el diable</i>	Lumen	10-11
Jurgen Press, Hans Kirkegaard,	<i>Les aventures de la mà negra</i>	La Magrana	10-11
Ole Lund	<i>Otto el rinoceront</i>	Grup Promotor	10-11
Lanuza, Empar de	<i>El savi rei boig i altres contes</i>	La Galera	10-11
Linde, Gunnel	<i>La pedra blanca</i>	Grup Promotor	10-11
Lozano, Josep	<i>El cavallet de cartó</i>	Diputació de València	10-11
Malerba, Luigi	<i>Contes de butxaca</i>	La Magrana	10-11
Martí i Pol, Miquel	<i>L'aniversari</i>	Hyma	10-11
Meléndez, Francisco	<i>El peculiar ral-li París-Pekin</i>	Aura	10-11
Nöstlinger, Christine	<i>El diari secret de la Susi i el diari secret d'en</i>	Cruïlla	10-11
Nöstlinger, Christine	<i>Cop d'escombra al rei cogombre</i>	Empúries	10-11
Obiols, Miquel	<i>Tatrebill en contes uns</i>	L'Abadia de Montserrat	10-11
Obiols, Miquel	<i>Ai, Filomena, Filomena!</i>	Joventut	10-11
Palomero, Josep	<i>El pardalet sabut i el rei descregut</i>	Conselleria de Cultura, Educació i Ciència	10-11
Preussler, Otfried	<i>El bandoler setcoltells i la bola de vidre</i>	Noguer	10-11
Preussler, Otfried	<i>Les aventures de Vania el forçut</i>	S.M. Cruïlla	10-11
Preussler, Otfried	<i>La petita bruixa</i>	Noguer	10-11
Preussler, Otfried	<i>El petit fantasma</i>	Noguer	10-11
Preussler, Otfried	<i>El bandoler setcoltells</i>	Noguer	10-11
Preussler, Otfried	<i>Llegenda de l'unicorn</i>	Barcanova	10-11
Rodari, Gianni	<i>Contes escrits a màquina</i>	Empúries	10-11
Rodari, Gianni	<i>Molts contes per jugar</i>	Grup Promotor	10-11

La literatura als IES: una realitat o una ficció?

<i>Autor</i>	<i>Títol</i>	<i>Editorial</i>	<i>Edat</i>
Rodari, Gianni	<i>Contes per telèfon</i>	Joventut	10-11
Saint-Exupery, Antoine	<i>El petit príncep</i>	Empúries	10-11
Senell, Joles	<i>El bosc encantat</i>	L'Abadia de Montserrat	10-11
Senell, Joles	<i>El pont d'Amsterdam</i>	La Magrana	10-11
Sennell, Joles	<i>El llapis fantàstic</i>	La Magrana	10-11
Sommer-Bodenburg, Angela	<i>Històries de por</i>	Bromera	10-11
Sommer-Bodenburg, Angela	<i>El petit vampir</i>	Grup Promotor	10-11
Turin, Adela	<i>Artur i Clementina</i>	Lumen	10-11
Wölfel, Úrsula	<i>Estrella fugaç</i>	S.M. Cruïlla	10-11
Zimnik, Reiner	<i>L'ós i la gent</i>	Destino	10-11
Zimnik, Reiner	<i>El cavall ufanós</i>	Destino	10-11
Anno, Mitsumasa	<i>El viatge d'Anno I, II, III, IV</i>	Joventut	12-13
Ballester, Arnal	<i>No tinc paraules</i>	Media vaca	12-13
Bichsel, Peter	<i>Amèrica no existeix</i>	La Magrana	12-13
Broger, Achim	<i>L'àvia i jo</i>	Empúries	12-13
Burger, Reinhard	<i>El vent i les estrelles</i>	La Magrana	12-13
Calders, Pere	<i>Tres per cinc, quinze</i>	Juan Granica	12-13
Calders, Pere	<i>La lluna a casa i altres contes</i>	L'Abadia de Montserrat	12-13
Cano, Carles	<i>Llegendes del sol i la lluna</i>	Empúries	12-13
Conan Doyle, Arthur	<i>El món perdut</i>	La Magrana	12-13
Conan Doyle, Arthur	<i>La mòmia</i>	Laertes	12-13
Craighead George, Jean	<i>Julie dels llops</i>	Empúries	12-13
Dahl, Roald	<i>Versos perversos</i>	Empúries	12-13
Dahl, Roald	<i>L'autostopista</i>	Empúries	12-13
Dahl, Roald	<i>Matilda</i>	Empúries	12-13
Dahl, Roald	<i>Les bruixes</i>	Empúries	12-13
Durrell, Gerald	<i>La Rosy, una parenta de pes</i>	Grup Promotor	12-13
Ende, Michael	<i>Momo</i>	Grup Promotor	12-13
Faulkner Wells, Dean	<i>Contes de fantasmes relatats per William Faulkner</i>	Destino	12-13
Fleischman, Sid	<i>La muntanya mentidera</i>	Grup Promotor	12-13
Frick, Lennart	<i>L'amenaça</i>	La Magrana	12-13
Gripe, Maria	<i>Els fills dels bufador de vidre</i>	S.M. Cruïlla	12-13
Gripe, Maria	<i>Hug i Josefina</i>	Noguer	12-13
Gripe, Maria	<i>Els escarabats volen al capvespre</i>	S.M. Cruïlla	12-13
Gripe, Maria	<i>La filla de l'espantall</i>	S.M. Cruïlla	12-13
Grün, Max von der	<i>La colla dels cocodrils</i>	Bromera	12-13
Härtling, Peter	<i>En Crosses</i>	La Magrana	12-13
Härtling, Peter	<i>L'avi John</i>	La Magrana	12-13
Härtling, Peter	<i>Aquest era el Hirbel</i>	La galera	12-13
Härtling, Peter	<i>En Theo se'n va</i>	La Magrana	12-13
Härtling, Peter	<i>Jacob darrera la porta blava</i>	La Magrana	12-13
Härtling, Peter	<i>Amb la Clara serem sis</i>	La Magrana	12-13
Härtling, Peter	<i>La iaia</i>	La Magrana	12-13

<i>Autor</i>	<i>Títol</i>	<i>Editorial</i>	<i>Edat</i>
Janer Manila, Gabriel	<i>Han cremat el mar</i>	Edebé	12-13
Kästner, Erich	<i>Emili i els detectius</i>	Joventut	12-13
Kerr, Judith	<i>De quan Hitler va robar el conill rosa</i>	Empúries	12-13
Lienas, Gemma	<i>Així és la vida Carlota</i>	Empúries	12-13
London, Jack	<i>La crida del bosc</i>	La Magrana	12-13
Lowry, Lois	<i>Un estiu per morir</i>	La Magrana	12-13
Lowry, Lois	<i>El dador</i>	Cadí	12-13
Lowry, Lois	<i>Pots comptar els estels?</i>	La Magrana	12-13
Lowry, Lois	<i>Anastàsia, pregunta-ho al psicoanalista</i>	Columna	12-13
Lowry, Lois	<i>Anastàsia Krupnik</i>	Columna	12-13
Lowry, Lois	<i>Anastàsia altravegada</i>	Columna	12-13
Mahy, Margaret	<i>L'embruixament</i>	La Magrana	12-13
Manzi, Alberto	<i>Orzowei</i>	La Galera	12-13
Molina Llorente, Pilar	<i>Ut i les estrelles</i>	Noguer	12-13
Nöstlinger, Christine	<i>Konrad</i>	Grup Promotor	12-13
Nöstlinger, Christine	<i>El diari de Júlia</i>	La Magrana	12-13
Nöstlinger, Christine	<i>El follet ficat al cap</i>	Empúries	12-13
Nöstlinger, Christine	<i>El meu amic Luki-live</i>	Grup Promotor	12-13
Nöstlinger, Christine	<i>Horari de classe</i>	La Galera	12-13
Nöstlinger, Christine	<i>L'Ilse se n'ha anat</i>	Grup Promotor	12-13
Nöstlinger, Christine	<i>El gos viatger</i>	Tandem	12-13
Obiols, Miquel	<i>El tigre de Mary Plexiglas</i>	Columna-La galera	12-13
Obiols, Miquel	<i>77 Histèries</i>	S.M. Cruïlla	12-13
Obiols, Miquel	<i>El misteri de Buster Keaton</i>	L'Abadia de Montserrat	12-13
Obiols, Miquel	<i>Habitants de Bubo-Bubo</i>	La Galera	12-13
O'Dell, Scott	<i>La perla negra</i>	La Galera	12-13
Paterson, Katherine	<i>La gran Gilly Hopkins</i>	Grup Promotor	12-13
Pedrolo, Manuel	<i>Mecanoscrit del segon origen</i>	Península	12-13
Pelot, Pierre	<i>L'únic rebel</i>	La Galera	12-13
Richter, Hans Peter	<i>El meu amic Friedrich</i>	La Magrana	12-13
Rodari, Gianni	<i>Atalanta</i>	La Galera	12-13
Schami, Rafik	<i>Una mà plena d'estels</i>	La Magrana	12-13
Schami, Rafik	<i>Els narradors de la nit</i>	La Magrana	12-13
Sennell, Joles	<i>En Pantacras Xinxolaina</i>	La Galera	12-13
Sennell, Joles	<i>La guia fantàstica</i>	L'Abadia de Montserrat	12-13
Teixidor, Emili	<i>Les rates malaltes</i>	S.M. Cruïlla	12-13
Tournier, Michael	<i>Divendres o la vida salvatge</i>	Noguer	12-13
Townsend, Sue	<i>El diari secret d'Adrian Mole</i>	Empúries	12-13
Twain, Mark	<i>Les aventures de Tom Sayer</i>	La Galera / La Magrana	12-13
Welsh, Renate	<i>Ales de drac</i>	Empúries	12-13
Winberg, Anna-Greta	<i>Em diuen Ninna</i>	La Magrana	12-13

La literatura als IES: una realitat o una ficció?

<i>Autor</i>	<i>Títol</i>	<i>Editorial</i>	<i>Edat</i>
Winberg, Anna-Greta	<i>Quan un toca el dos</i>	La Magrana	12-13
Winberg, Anna-Greta	<i>Aprofita l'oportunitat</i>	La Magrana	12-13
Winberg, Anna-Greta	<i>Sola a ciutat</i>	La Magrana	12-13
Winberg, Anna-Greta	<i>Viure intensament</i>	La Magrana	12-13
Wölfel, Úrsula	<i>Julius l'entremaliat</i>	Noguer	12-13
Wölfel, Úrsula	<i>Sabates de foc i sandàlies de vent</i>	Noguer	12-13
Allan Poe, Edgar	<i>Les aventures d'Arthur Gordon Pym</i>	La Magrana	14-15
Allan Poe, Edgar	<i>L'escarabat d'or</i>	La Magrana	14-15
Arnaud, Georges	<i>El salari de la por</i>	La Magrana	14-15
Bradbury, Ray	<i>Relats inquietants</i>	S.M. Cruïlla	14-15
Calders, Pere	<i>Cròniques de la veritat oculta</i>	Península	14-15
Carner, Josep	<i>Bestiari</i>	Barcanova	14-15
Cendrars, Blaise	<i>L'or</i>	La Magrana	14-15
Conan Doyle, Arthur	<i>El paràsit</i>	Eliseu Climent	14-15
DeJong, Meindert	<i>La casa dels seixanta pares</i>	La Magrana	14-15
Durrell, Gerald	<i>La meva família i altres animals</i>	Empúries	14-15
Ende, Michael	<i>La història interminable</i>	Grup Promotor	14-15
Gisbert, Joan Manuel	<i>La veu de la matinada</i>	Edebé	14-15
Gripe, Maria	<i>L'abric verd</i>	S.M. Cruïlla	14-15
Haggard, Henry R.	<i>Les mines del rei Salomó</i>	La Magrana	14-15
Lowry, Lois	<i>Una germana per a Rabble</i>	La Magrana	14-15
Sans, Xavier	<i>La prova</i>	Empúries	14-15
Schellely; Mary	<i>Frankenstein</i>	La Magrana	14-15
Stevenson, R.L.	<i>El cas misteriós del Dr. Jekyll i Mr. Hyde</i>	La Magrana	14-15
Stevenson, R.L.	<i>L'illa del tresor</i>	Barcanova	14-15
Stoker, Bram	<i>Dràcula</i>	Laertes	14-15
Teixidor, Emili	<i>L'ocell de foc</i>	S.M. Cruïlla	14-15
Tolkien, J.R.R.	<i>El Hobbit</i>	La Magrana	14-15
Tournier, Michael	<i>Taor i els tres reis</i>	Noguer	14-15
Townsend, Sue	<i>Creixen els problemes d'Adrian Mole</i>	Empúries	14-15
Verges, Oriol	<i>Aquell maleït centenari</i>	Barcanova	14-15
Verne, Jules	<i>Viatge al centre de la terra</i>	Columna	14-15
Verne, Jules	<i>Vint mil llegües de viatge submarí</i>	La Magrana	14-15
Welsh, Renate	<i>Johanna</i>	La Galera	14-15
Wells, Herbert G.	<i>L'illa del doctor Moreau</i>	La Magrana	14-15
Wells, Herbert G.	<i>L'home invisible</i>	La Magrana	14-15
Albanell, Pep	<i>El barcelonata</i>	La Magrana	16 +
Steinbeck, John	<i>Tortilla Flat</i>	Cruïlla	16 +
Tolkien, J.R.R.	<i>El Senyor dels Anells</i>	Vicens Vives	16 +
Steinbeck, John	<i>El breu regnat de Pippin IV</i>	Cruïlla	16+
Wilde, Oscar	<i>La importància de ser Frank</i>	Diputació de Barcelona	16+

BIBLIOGRAFIA

- CALVINO, I., *Si una nit d'hivern un viatger*, Edicions 62, Barcelona, 1987.
- KUNDERA, Milan, *El arte de la novela*, Tusquets, Barcelona, 1987.
- LEWIS, C.S. , *La experiencia de leer*, Alba editorial, Barcelona, 2000.
- MANGUEL, Alberto, *Una historia de la lectura*, Alianza Editorial, Madrid, 1998.
- MARTÍN GAITE, Carmen, *El cuento de nunca acabar*, Trieste, Madrid, 1983.
- MARTÍNEZ MENCHEN A., «Rasgos éticos de la literatura para niños y jóvenes», en *Memorias XIII Jornadas de Animación a la Lectura*, Arenas de San Pedro, 1999, p. 55-66.
- ORQUIN F., «El lector como explorador», *CLIJ*, 63, 1994, p. 46-50.
- PASCUAL E., «Elogio del libro», en *Memorias XIII Jornadas de Animación a la lectura*, Arenas de San Pedro, 1999, p. 13-26.
- PENNAC D., *Com una novel·la*, Empúries, Barcelona, 1993.
- PRADO B., «Cuando los jóvenes autores escriben para los adolescentes de hoy», en *Memorias XIII Jornadas de Animación a la lectura*, Arenas de San Pedro, 1999, p. 37-39.
- PROUST M., *Sobre la lectura*, Pre-textos, València, 1996.
- SALINAS P., *El defensor*, Alianza 3, Madrid, 1983.
- SARTRE, Jean Paul , *Las palabras*, Losada, Buenos Aires, 1964.
- SAVATER, Fernando, *La Infancia recuperada*, Taurus, Madrid, 1976.
- UMBRAL F., *Mortal y rosa*, Cátedra/Destino, Madrid, 1995, p. 242.

Adreça electrònica

Per a qualsevol observació, suggeriment o consulta sobre aquest tema us podeu posar en contacte amb els autors a través de l'adreça electrònica psempere@navegalia.com.